

Daags daarna bracht Jongejan in het gezelschap van Snouck Hurgronje rapport uit aan *Gesandtschaftsrat* dr. E. G. Mohr, een van de medewerkers van Bene, de vertegenwoordiger van het *Auswärtige Amt* bij het *Reichskommissariat*. Mohr zond nog diezelfde dag een telexbericht naar Berlijn¹, waaruit wij citeren:

‘Welter werde dahin wirken, nicht vorher die englische Regierung ins Bild zu setzen, sondern sie vielmehr vor ein fait accompli zu stellen. Auf diese Weise glaube er schneller zum Ziel zu kommen . . . Die Holländische Regierung sei zudem zu einer vorherigen Befragung der englischen Regierung in keiner Weise verpflichtet, da sie zu den Engländern nicht im Bündnisverhältnis stünde, sondern lediglich auf Grund der Kriegslage de facto mit ihr zusammenginge. Jongejan liess hierbei durchblicken, dass innerhalb der holländischen Regierung Tendenzen vorhanden seien, sich von der Bevormundung durch die Engländer frei zu machen und dass beispielsweise Welter und Kleffens sich energisch für eine Übersiedlung der holländischen Regierung nach Batavia einsetzen.

. . . Jongejan betonte nochmals, dass er mit Welter, abgesehen von der Interniertenfrage, auch einer Meinung gewesen sei hinsichtlich der Notwendigkeit . . . der wirtschaftlichen Ausrichtung Hollands auf den europäischen Kontinent.’

Drie dagen later, 4 april, bracht majoor J. N. Breunese, commandant van de pas opgerichte Nederlandse Arbeidsdienst, een bezoek aan Snouck die als secretaris-generaal van algemene zaken Breunese's superieur was. Snoucks mededelingen over hetgeen Welter in Lissabon gezegd dan wel te verstaan gegeven had, werden door Breunese aldus vastgelegd:

‘De regering in Engeland heeft geen leiding en bestaat uit verschillende richtingen: enigen zijn anti-Duits, anderen blijven de zaak Nederlands bekijken . . . In Engeland is de stemming vasthoudend, doch de omstandigheden zijn slecht; Coventry is gelijk Rotterdam. De City van Londen heeft 24 uur gebrand en is één puinhoop; de havens en dokken zijn vrijwel verwoest. Het eten is minder dan hier . . . De koningin leeft zeer teruggetrokken en bemoeit zich vrijwel niet met de regeringszaken.’²

Eveneens begin april circuleerde tenslotte binnen het apparaat van de bezetter een z.g. *Stimmungsbericht* (een geheim rapport, opgesteld ten behoeve van het *Reichskommissariat* door de Duitser F. W. Wickel die veel contacten had in kringen van vooraanstaande Nederlanders) waarin te lezen stond: *‘Nach Äusserungen Jongejans’* (het is niet duidelijk of Wickel-zelf met Jongejan gesproken had) *‘zeigte Welter viel Verständnis . . . für die Pläne einer engen*

¹ Tekst: FO/SD, 84617-18. ² J. N. Breunese: ‘Dagboek’, 4 april 1941.